

گزارش سازمان بین‌المللی کار نشان می‌دهد

۵۰ میلیون نفر در وضعیت بردگی مدرن

گزارش

عدالت اجتماعی، برابری، حق انتخاب شغل، دسترسی برابر افراد به موقعیت‌ها و خدمات عمومی از اهداف توسعه پایدار در کشورهای جهان است؛ دقیقاً در نقطه مقابل این آرمان‌ها و اهداف، برده‌داری مدرن قرار گرفته است. برده‌داری مدرن به چه معناست و چگونه در جهان امروز صحبت از بردگی وجود دارد؟ ممکن است حتی بعضی با شنیدن «برده‌داری مدرن» متعجب شوند و ناباورانه این پرسش به ذهن‌شان خطور کند «که آیا در قرن بیست‌ویکم هنوز هم بردگی در جریان است؟»؛ نه تنها پاسخ این سوال مثبت است بلکه گزارش سازمان بین‌المللی کار نشان می‌دهد در حال حاضر تقریباً ۵۰ میلیون نفر در سراسر جهان در وضعیت بردگی مدرن به سر می‌برند. با این حال، درک بردگی در دنیای امروز پیچیدگی‌های امروزی را در خود دارد. برای درک بهتر از مسأله برده‌داری مدرن در این گزارش به وضعیت برده‌داری در دنیای معاصر، تعاریف و مثال‌ها، دلایل و راه‌حل‌هایی برای حل مسأله می‌پردازیم.

برای برخی از ما تصور برده‌داری در دنیای کنونی باورپذیر نیست. ممکن است فکر کنید برده‌داری متعلق به گذشته بود و در دنیای پیشرفته امروز چنین چیزی باورپذیر نیست، اما چنین تصویری اشتباه است. به گزارش سازمان بین‌المللی کار (ILO) در حال حاضر تقریباً ۵۰ میلیون نفر در سراسر جهان در وضعیت بردگی مدرن به سر می‌برند. این مشکلی است که بدون استثناء همه کشورهای روی زمین را تحت تأثیر قرار داده است. مسلماً از بسیاری جهات، برده‌داری مدرن متفاوت از برده‌داری در قرون گذشته است؛ خبری از مزارع پنبه و مردم سیاه‌پوست که با شلاق مرد سفیدپوست کار می‌کنند، نیست (تصویر برده‌داری در ایالات جنوبی آمریکا که معمولاً با شنیدن واژه برده‌داری به ذهن متبادر می‌شود). امروزه برده‌داری در همه نقاط جهان و برای همه نژادها رخ می‌دهد؛ هرچند اقلیت‌های قومی، مهاجران، زندانیان، کودکان و زنان بیشتر در معرض برده‌داری قرار دارند اما برده‌داری مدرن هنوز عصاره اشکال قدیمی‌تر برده‌داری را در خود حفظ کرده و ممکن است برای هر کسی نیز اتفاق بیفتد. اساس برده‌داری شامل کنترل بدن، اعمال زور خارج از اراده فرد و مهمترین رکن آن بهره‌داری از کار تولیدی انسان است. با این حال هنوز برده‌داری مدرن ممکن است مبهم به نظر رسد. برای برطرف کردن ابهامات در زمینه برده‌داری معاصر نگاهی به تعاریف بین‌الملل و گزارش سازمان بین‌المللی کار درباره این موضوع خواهیم کرد.

تعریف برده‌داری مدرن

اصطلاح برده‌داری مدرن شامل وضعیت‌های مختلفی است، از جمله خرید و فروش یا قاچاق کودکان، کار اجباری کودکان و بزرگسالان، اسارت به دلیل بدهی، خدمتکاری اجباری، کودکان سرباز و افرادی که در بردگی متولد می‌شوند. شاید بتوان گفت صدها تعریف از برده‌داری مدرن وجود دارد، و وضعیت‌های مختلف در نقاط متفاوت هر یک می‌توانند تعریف‌نویی از بردگی را ایجاد کنند. مثلاً در قطر شکل متفاوتی از برده‌داری مدرن برای ساخت ورزشگاه‌های برگزارکننده جام جهانی فوتبال در جریان بود که از نظر ویژگی‌ها با آن نوع برده‌داری که در معادن الماس آفریقا وجود دارد، متفاوت است؛ اما عنصر مشترکی در تمامی اشکال به ظاهر متفاوت بردگی مدرن وجود دارد. این عناصر مشترک مسأله استثمار و عدم آزادی است.

در کنوانسیون بین‌المللی ضربه‌دهداری، برده‌داری مدرن اینگونه تعریف می‌شود «مانی که یک فرد توسط دیگران برای منافع شخصی یا تجاری مورد استثمار قرار می‌گیرد؛ چه فریب بخورند یا مجبور باشند، چه با زور فیزیکی و چه بدون زور، زمانی که فرد آزادی خود را از دست می‌دهد و کار او استثمار می‌شود، ما با شکلی از برده‌داری مواجه هستیم». البته «استثمار» خود واژه‌ای است که طیف وسیعی از تعاریف را دربر می‌گیرد. برای تنگ‌تر کردن دایره معنایی و دقیق‌تر کردن واژه «استثمار» آن را اینگونه تعریف می‌کنیم: استفاده ناعادلانه یک طرف از طرف دیگر. استثمار نشان‌دهنده یک رابطه اجتماعی ناعادلانه مبتنی بر عدم توازن قدرت یا مبادله نابرابر ارزش بین کارگران و کارفرمایان است. یعنی افراد بسیار کمتر از آنچه تولید می‌کنند دستمزد می‌گیرند و در مورد برده‌داری مدرن دستمزد بسیار پایین است یا عملاً دستمزدی پرداخت نمی‌شود.»

وضعیت قانونی برده‌داری مدرن

از آنجایی که برده‌داری رسماً لغو شده و در هیچ جای دنیا به رسمیت شناسخته نمی‌شود، این مسأله دیگر ربطی به مالکیت قانونی یک فرد توسط شخص دیگر ندارد؛ یعنی خرید و فروش برده به معنایی که در گذشته بود دیگر وجود ندارد و رایج نیست بلکه برده‌داری مدرن حول کنترل و مالکیت غیرقانونی افراد است. دو تغییر اساسی و تفاوت با برده‌داری قدیمی، نبود محل خرید و فروش نیروی کار برده و وجود بردگان به عنوان یک مقوله شغلی است. در حالی که آمارها نشان می‌دهد «بازار» نیروی کار استثمار شده در حال رونق است، این تصور که انسان‌ها به طور هدفمند فروخته و از یک بازار خاص خریداری می‌شوند نیز منسوخ شده است. البته چنین معاملاتی هنوز هم رخ می‌دهد، اما در موارد برده‌داری معاصر، افراد به روش‌های مختلف در شرايطی مانند بردگی گرفتار می‌شوند.

از آنجا که برده‌داری مدرن هیچ دستگاه ثبت و ضبط قانونی ندارد، پنهان کردن برده‌ها از سیستم قانون، کار

ساده‌تری است. در گذشته هزینه حفظ سلامت برده، نسبت به خرید برده جدید سرمایه‌گذاری بهتری محسوب می‌شد و نگهداری از آنها صرفه اقتصادی بیشتری داشت، همین موضوع موجب می‌شد تا سیستم برده‌داری به شکل یک تجارت رسمی باشد. در برده‌داری مدرن، افراد با قیمت کمتر و راحت‌تر به دست می‌آیند، بنابراین وقتی استثمارگران با مشکل مواجه می‌شوند، جایگزینی آنها آسان‌تر و انکار بردگی افراد راحت‌تر است. به همین دلیل اشکال بردگی مدرن از نظر قانونی به راحتی قابل پیگیری نیست؛ به‌ویژه اینکه در بسیاری موارد فساد موجود در سیستم‌های دولتی شانس بررسی موارد برده‌داری معاصر را کمتر می‌کند.

مثال‌های برده‌داری مدرن

این مثال‌ها تنها مشتی از خروار است، اما برای درک بهتر کار اجباری و بردگی مدرن چند نمونه از آنها را بررسی می‌کنیم؛ هرچند که موارد زیادی تقریباً در همه کشورهای جهان یافت می‌شود که تحت مقوله برده‌داری مدرن قرار می‌گیرد.

برده‌داری در معادن الماس، از گذشته یکی از بدنام‌ترین اشکال برده‌داری بود و امروزه نیز در جریان است. بخش مهمی از معادن الماس آفریقا که در دست تاجران یهودی اهل اراضی اشغالی قرار دارد از طریق ارتش‌های خصوصی محافظت و با نیروی کار اجباری و به‌ویژه نیروی کار کودکان برده اداره می‌شود. کشورهایی که مسلح‌بالایی از برده‌داری کودکان در معادن الماس را دارند شامل آفریقای جنوبی، جمهوری آفریقای مرکزی، کنگو، سیرالئون، انگولا، لیبریا، گینه و زیمبابوه است. همچنین در هند نیز کودکان برده برای صیقل کاری الماس مورد استثمار قرار می‌گیرند. یکی از بدترین موارد برده‌داری کودکان در کشور برونئی در قلب قاره آفریقا رخ می‌دهد که فاقد حداقل سنس کار و تحصیل اجباری برای کودکان است. در برونئی کودکان در شرایط بسیار سخت در معادن طلا کار می‌کنند. همچنین یکی از بالاترین موارد استفاده از کودکان در تجارت جنسی در این کشور رخ می‌دهد. البته این کشور طیف وسیعی از کار کودکان را شامل می‌شود که مثال‌های آن شامل کشاورزی، کار در معدن زغال‌سنگ، ساخت آجر و... است. نمونه معروف دیگر برده‌داری – همانگونه که اشاره شد– در سال‌های اخیر در قطر رخ داد. قطری‌ها برای برگزاری جام جهانی احتیاج به زیرساخت‌های فراوانی داشتند که در این کشور وجود نداشت و نیروی کار قطر نیز قادر به ساخت چنین تجهیزات نبود؛ به همین دلیل از کشورهای دیگر (نپال، بنگلادش، هند، پاکستان، سریلانکا، فیلیپین و کنیا) نیروی کار به قطر وارد شد. البته این کارگران با قراردادهایی وارد قطر می‌شدند که به دلیل عدم آگاهی یا نادانستن زبان آنها را بدهکار می‌کرد و تا پایان قرارداد کاری خود مجبور به حضور در شغل خود بودند. شرایط کاری قطر برای این کارگران بسیار غیرانسانی و شامل ساعات کاری طولانی،

بدون روزهای استراحت یا مرخصی، شرایط زندگی بسیار ضعیف و عدم قبول استعفا و توقیف گذرنامه این کارگران بود. در قطر برای برگزاری جام جهانی از سال ۲۰۱۲ تاکنون حدود ۶ هزار و ۵۰۰ کارگر در حین کار یا دلایل مربوط به کار تلف شدند.

بسیاری از بردگی‌ها در دنیای امروز با یک وام آغاز می‌شود. به این شکل که در ابتدای قرارداد کار گر از کارفرما مبلغی پول دریافت می‌کند که متعهد به بازپرداخت آن می‌شود. اما به دلیل شرایط زندگی یا ناآگاهی از وضعیت پیش‌رو عملاً نمی‌تواند مبلغ را به کارفرما پس بدهد (نمونه معروف قطر) و مجبور است تا در این چرخه بدهی باقی بماند.

شاخص‌های کار بردگی

سازمان جهانی کار، لیست تقریباً بلندی از شاخص‌های کار بردگی با عنوان «شاخص‌های استثمار کار» را منتشر کرده است. این شاخص‌ها در شش گروه تقسیم‌بندی شده‌اند. گروه اول شاخص‌های بردگی با عنوان «استخدام فریکرانه» شامل شاخص‌هایی مانند «فریب درباره شرایط کار»، «فریب درباره دسترسی به آموزش در حین کار»، «فریب راجع به انتقال خانواده کارگر به محل»، «فریب درباره اوراق اقامت قانونی» و چندین مورد دیگر است. گروه دوم با نام «استخدام اجباری» شامل شاخص‌هایی مانند «آدم‌ربایی، سرپرستی اجباری یا فروش قربانیان»، «مصادره اسناد»، «جبار از طریق وام»، «نژاد، جنس یا نظارت»، «تهدید به افشای مسائل»، «تهدید به تحویل فرد به مقامات»، «تهدید افراد خانواده کارگر» و موارد دیگری است.

گروه سوم با نام «استخدام از طریق سوءاستفاده از آسیب‌پذیری» با شاخص‌های «سوءاستفاده از باورهای مذهبی و فرهنگی»، «سوءاستفاده از وضعیت غیرقانونی کارگر»، «سوءاستفاده از وضعیت خانواده کارگر»، «عدم توانایی برنامه‌ریزی بازگشت به مبدأ کارگر»، «دادن اطلاعات غلط درباره وضعیت قانونی کار» و موارد دیگری مشخص می‌شود.

گروه چهارم شاخص‌ها با عنوان «شاخص‌های استثماری» موارد «شرایط بد زندگی کارگر»، «روزهای کاری بیش از حد»، «دستمزد پایین یا عدم دستمزد»، «عدم دسترسی به آموزش»، «عدم پایبندی به قوانین کار یا قرارداد اولیه»، «عدم دسترسی به برنامه‌های محافظتی اجتماعی و بیمه» و «دستکاری حقوق و مزایا به نفع کارفرما» است. گروه پنجم با عنوان «جبار در مقصد کاری» شامل شاخص‌های «جبار به انجام کارهای غیرقانونی و مجرمانه»، «جبار به کارهایی که از قبل توافق نشده است»، «جبار به عملی علیه همکاران»، «جبار به اعمال خشونت برای انجام مقاصد کاری»، «خشونت علیه خانواده کارگر»، «نگه داشتن حقوق» و موارد دیگری است.

گروه ششم و آخرین گروه در دسته‌بندی سازمان جهانی کار، «سوءاستفاده از آسیب‌پذیری در مقصد کاری» نام

جهان

atiyenow.ir

دیجیتالی‌سازی سیستم‌های کشاورزی

مجمع جهانی غذا ۲۲ ۲۰۲۰، توسط سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) با محوریت «دیجیتالی‌سازی سیستم‌های غذایی کشاورزی» در شهر رم برگزار شد. این نشست که با حضور برخی از نمایندگان دائمی از ۱۹۴ کشور عضو فائو برگزار شد، به بررسی قابلیت‌ها و فرصت‌های دیجیتالی برای ایجاد تغییرات بنیادین برای جمعیت‌های آسیب‌پذیر بخصوص مرتفع کردن شکاف و فقر روستایی و توانمندسازی جوانان و زنان پرداخت. کیو دونگیو، مدیرکل فائو در این رویداد بر ایجاد «مرکز علم، فناوری و نوآوری برای تحول سیستم‌های کشاورزی در سطح جهانی» تأکید کرد. وی همچنین خاطرنشان کرد که «دیجیتالی‌سازی سیستم‌های کشاورزی مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان را توانمند می‌سازد و به دولت‌ها قدرت می‌دهد تا از طریق سیستم‌های حاکمیت دیجیتال، کنترل کیفیت (در سیستم‌های کشاورزی غذا) را انجام دهند.» مدیرکل فائو همچنین تأکید کرد از طریق سامانه دیجیتال جدید فائو همه ۱۹۴ عضو می‌توانند به تسماء اطلاعات به صورت آنلاین دسترسی داشته باشند، تمام جلسات به صورت مجازی برگزار می‌شود و پایتخت‌های سراسر جهان می‌توانند به آن دسترسی داشته باشند.

افزایش مبتلایان و قربانیان سل در جهان

بر اساس جدیدترین گزارش سازمان بهداشت جهانی، حدود ۱۰۶ میلیون نفر در سال ۲۰۲۱ به سل مبتلا شده‌اند که نسبت به سال ۲۰۲۰، افزایش ۴۵ درصدی را نشان می‌دهد. در بیش از یک دهه گذشته، این نخستین بار است که آمار مبتلایان به سل، روند صعودی گرفته است. همین‌طور این گزارش حاکی است که در این سال ۱۶ میلیون نفر بر اثر سل جان خود را از دست داده‌اند. یکی از دلایل این امر، تأثیر همه‌گیری کرونا بر ارائه خدمات به سایر بیماران از جمله مبتلایان به سل است.

سازمان بهداشت جهانی عنوان کرد که تمرکز کشورها؛ بخصوص کشورهای با درآمد پایین بر مقابله با همه‌گیری کرونا، باعث کاهش ارائه خدمات درمانی به سایر بیماری‌ها از جمله سل شده است. همچنین درگیری‌های جاری در سراسر اروپای شرقی، آفریقا و خاورمیانه وضعیت را برای جمعیت‌های آسیب‌پذیر، وخیم‌وارائه خدمات درمانی معمول به آنها را دشوار کرده است. مسأله ناامیدکننده دیگر این است که مقاومت مبتلایان به سل به برخی از داروهادر حال افزایش و مقاومت‌های بسیاری به پرکاربردترین داروهای درمان سل در بسیاری از کشورها گزارش شده است.

برای مثال؛ بین سال‌های «۲۰۲۰ تا ۲۰۲۱» ۱۵۰ هزار مورد جدیدسل مقاوم به ریفامپیسین گزارش شده است. گزارش سازمان بهداشت جهانی نشان می‌دهد چالش‌های مداوم در ارائه و دسترسی به خدمات ضروری سل بخصوص در دوره همه‌گیری، باعث شده بسیاری از افراد مبتلا به سل تشخیص داده نشده و درمانی نشوند. تعداد گزارش شده افرادی که به تازگی مبتلا به سل تشخیص داده شده‌اند از ۷۰۱ میلیون در سال ۲۰۱۹ به ۵۸۰ میلیون در سال ۲۰۲۰ کاهش یافته است.